
A JÖVŐ ISKOLÁJA – MA

VARGA KATALIN

Az irodalomban és a szakirodalomban sokat olvashatunk arról, hogy a különböző korok hogyan képzelték el a távoli jövőt, az életkörülmények változásait, az iskola változásait. Mindenki szívesen álmodozott róla, milyen jó lenne olyan iskolába járni, ahol nincsenek szabályok, nincsenek könyvek, sőt, nincsenek tanárok sem. A jövő iskoláját a tanulási módszerek teljes szabadsága jellemezné.

A jövő iskolája már a ma iskolája. Az elmúlt évtizedek technikai és módszertani fejlesztései világszerte olyan lehetőségeket teremtettek, amelyek révén megvalósulhatnak a régi álmok. Az okostelefonok, táblagépek, intelligens táblák, okostelevíziók stb. új távlatokat nyitnak az oktatásban. Az persze nem bizonyított még, hogy ez a modern iskola mennyiben hatékonyabb a hagyományosnál, egyáltalán nem biztos, hogy az. Egyelőre azonban úgy tűnik, érdekesebb, izgalmasabb.

Aki felkeres egy olyan kiállítást, mint a londoni BETT Show, az betekintést kaphat a jövő iskolájának jelenébe. Találkozhat a legmodernebb technikai eszközökkel, és az ezek használatát támogató új, innovatív módszertani megoldásokkal. Nemcsak sétálgatni lehet a standok között, prospektusokat gyűjtögetve, hanem szinte minden kiállító folyamatosan zajló előadásokon be is mutatja termékeit, bevezet azok gyakorlati használatába. A BETT Show-n egyformán jól érzi magát az iskolaigazgató, a gyakorló tanár, az érdeklődő szülő, de még a gyerekek is, akiket előszeretettel hoznak el tanáraik tanulmányi kirándulás keretében.

Mit profitálhatunk mi, magyarok a BETT Show meglátogatásából? Azon kívül, hogy betekintést nyerünk abba, hol tart ma a modern oktatástechnika, egyfajta szemléletbeli frissítést is kaphatunk. Annyi jó ötlet, jó gyakorlat látható itt, amelyek bizonyosan termékenyítőleg hatnak mindenkire, aki valami újat szeretne csempészni munkájába. Ehhez nem is kell a szó szoros értelmében gyakorló pedagógusnak lennünk.

Az innovatív technológiai megoldások elsősorban az oktatás szervezésében, illetve az információkhoz való hozzáférésben jelentenek forradalmi megújulást. Ma már olyan információk is könnyen elérhetővé válnak, amelyek régebben csak nagyon kevesekhez jutottak el. Teljesen új alapokra helyeződik a tanár-diák kapcsolat, a tanár egyre inkább mentorrá, segítővé válik, már nem ő a tudás kizárólagos birtoklója és átadója. A tanulási módszerek is teljesen átalakulnak. A szolgáltatók olyan megoldásokat kínálnak, amelyek segítségével az adminisztráció helyett inkább a kreativitásra helyezheti a pedagógus a hangsúlyt.

Néhány jellemző tendencia:

1. A tudáshoz való hozzáférés új útjai:

- a) A mobiltechnológia teljesen új utakat nyit a tanuláshoz, az információk, a tudás megszerzéséhez. Az okostelefonok és táblagépek segítségével az információk most már ténylegesen helytől és időtől függetlenül elérhetők, a kommunikáció minden körülmények között lehetséges. A tanulást és a tanítást támogató szoftverek már szinte kivétel nélkül ezekre a mobil platformokra készülnek, olyan elvek szerint, hogy igazodni lehessen a tanulók egyéni tanulási üteméhez és igényeihez.

A diákok számára megszűnik az észrevétlenül maradás lehetősége, hiszen a tanár mindenkit egyszerre tud foglalkoztatni, az egyes tanulók haladását, nehézségeit, elkalandozásait kontrollálni.

- b) A felhő alapú technológiák is jelen vannak az oktatásban. Ezek segítségével lényegesen egyszerűbben szervezhető a kollektív csoportmunka, kényelmes és rugalmas környezet teremthető a tanuláshoz. Főként a projektfeladatok kedvelik ezt a technológiát.
 - c) A nyílt forráskódú szoftverek elterjedése az oktatásban elsősorban a széles körű hozzáférést és az esélyegyenlőséget szolgálja. Ma már nem szükséges nagy összegeket költeni szoftverekre, kiváló megoldásokat találhatunk az ingyenesen elérhető szolgáltatások között is.
 - d) Az új technikai megoldások személyre szabott tanulási környezetet biztosítanak. Igazodnak a tanuló egyéni érdeklődéséhez, tanulási üteméhez, így nagyobb rugalmasságot tesznek lehetővé. Ugyanakkor azonban jelentősen nehezítik a pedagógus dolgát, ha értékelni és ellenőrizni kell a munkát.
2. Megújuló módszertan
- a) Az új technikához új módszerekre van szükség. Ezek többnyire adaptív módszerek, amelyek igazodnak a tanulók tényleges képességeihez és szükségleteihez, lehetővé teszik a differenciált oktatásszervezést és értékelést.
 - b) A projekt módszer hatékonyan támogatja az önálló problémamegoldást és döntéshozatalt. A tananyagot interdiszciplináris megközelítésben dolgozzák fel, a tanulók analitikus és kritikus gondolkodása hatékonyan fejleszhető.
 - c) Szintén új módszer a relevancia alapú tanítás. Segítségével a tanulók könnyebben megértik, miért fontos megtanulni bizonyos dolgokat, mert látják a tanultak célját és értelmét. Jobb teljesítmények érhetők el, nagyobb a fegyelem, hiszen a tanulás nem kényszer. Ezzel a megközelítéssel a tanulókat a felnőtt életben jelentkező gyakorlati feladatok megoldására készítjük fel, fejlődik a logikus és kritikus gondolkodásuk.
 - d) A játék a tanulás szerves részévé válik, beépül a tananyagba. A játékos tanulásnak rendkívül erős motivációs ereje van, a játékokkal egyszerre sokféle készség fejleszhető. A számítógépes játékok folyamatos és azonnali visszajelzést adnak a tanulónak a teljesítményéről. A 21. századi kompetenciák fejlesztéséhez nélkülözhetetlen a játék.
 - e) Ugyanez igaz a szórakoztatva tanulás módszerére. A játék és a szórakozás biztosítja a feladatokhoz való pozitív hozzáállást, így jelentősen növeli a motivációt.
 - f) A probléma alapú tanulási módszer alkalmazásakor az elmélet mellett az alkalmazhatóság is előtérbe kerül, a hangsúly a megértésen van. A tanulók fokozatosan nehezedő feladatokat kapnak, több a sikerélményük. Ez a módszer a rendszeresre és a következetességre épül, így rendkívül hatékony.
 - g) A technika segítségével történő történetmesélés is felkerült az új módszertani palettára. A történeteknek mindig kontextusuk van, valós problémákat dolgoznak fel, a módszer növeli a tanulók érdeklődését és kíváncsiságát, segíti a képzelőerő fejlődését, fejleszti az olvasási készséget, segíti az összefüggések megértését, a logikus gondolkodást, fejleszti a memóriát. A módszer hatékonyan segíti a tanár-diák kapcsolatot és a kultúrák közötti kommunikációt.

3. Az adatfeldolgozás új útjai:

- a) A digitális bennszülöttek másként dolgozzák fel az információkat és az adatokat, mint az őket oktató digitális bevándorlók. Sokkal nagyobb szerepet kap a vizualitás, a látvány, amelyet az új technikai eszközök (pl. a táblagépek) kiválóan jelenítenek meg. A táblagépekkel összekötött interaktív táblák természetes eszközei a modern oktatásnak.
- b) A valóság és a virtualitás együttes alkalmazása megnöveli a tanulás hatékonyságát. A valóságos világot bemutató képek, videók még kifejezőbbé tehetők, ha a technika segítségével az interaktivitást is alkalmazzuk.
- c) A gesztusok, mozgások részévé válnak az interaktív tanulásnak. Azáltal, hogy az eszközzel fizikailag is kontaktusba kerülünk, a képernyőn objektumokat mozgatunk, megváltoztatjuk a képeket, a viszonyokat, aktivitásra készítet. Ezeknek az apró cselekedeteknek azonnal látható az eredménye, ezáltal megnöveli a tanulás élményét és hatását.
- d) A mai fiatal generációk „nassolni” szeretik az információkat. Apró falatokban kell nekik adagolni, mert csak így tudják igazán élvezni. Az új technológia jól tudja támogatni ezt az igényt. A kis falatok gyakran multimédiás formában adagolhatók a legjobban.
- e) Minden ember agya másképp működik, nincs két egyforma szerkezetű agy. A neurológiai jellemzőket figyelembe vevő tanulásszervezés időt hagy a tanulóknak, hogy megbarátkozzanak a feladattal, mielőtt tovább lépnek a következő nehézségi szintre. A hangsúly az információ aktív elemzésére helyeződik.

4. Új típusú tanár-diák kapcsolat:

- a) Ma, amikor a tanulók szinte bárhol és bármikor hozzáférhetnek minden információhoz, tulajdonképpen nincs szükség a hagyományos értelemben vett tanárra, aki leadja a tananyagot, elmondja a tényeket. Egészen más típusú pedagógus-személyiségekre van szükség, akik segítőként, útmutatóként állnak a diák mellett. A tanulókat meg kell tanítani a gyakorlati készségekre, a gondolkodásra, a hatékony tanulásra, az együttműködésre, a munkaerőpiacon való helytállásra. Ma az a népszerű tanár, aki szórakoztatva tud oktatni és nevelni.
- b) A „feje tetejére állított osztályban” a tanár fordított sorrendben tanítja a tananyagot, mint azt hagyományosan megszoktuk. Először felvet egy problémát, amelynek kapcsán a tanulók önálló kutatásokat végezhetnek. Majd ennek eredményeire alapozva dolgozzák fel az új tananyagot. Több idő marad a beszélgetésre, kérdések feltevésére és a gyakorlásra.
- c) A virtuális tanulástámogatás és az online tanulás is egyre népszerűbb módszerek. A tanulók helytől és időtől függetlenül, bárhol és bármikor részt tudnak venni a kurzusokon. A távoktatás azonban ugyanakkor elszemélytelenít, ezáltal rontja is az oktatás minőségét bizonyos területeken.

4. Tanulók közötti kapcsolatok:

- a) A közösségi média oktatásban betöltött szerepe ma már elvitathatatlan. Az együttműködésnek, a közös munkának, az eredmények egymás közötti megosztásának új módszerei erősítik a társas kapcsolatokat, a vitakészséget és az egymástól való tanulás képességét. Az informális tanulásnak talán ez ma a legnépszerűbb formája.

b) A csoportmunka lehetőségei is bővülnek az új technológia révén. Lehet chatelni, online vitafórumokat szervezni. A csoport úgy is meg tudja oldani a feladatot, hogy tagjai otthonról dolgoznak, mégis működik a csoportmunka.

Az oktatásban bekövetkezett szemléletváltás konkrét példáit láthatjuk az olyan kiállításokon, mint a BETT Show. Nevéhez hűen itt valóban folyamatos showműsort élvezhetünk, a játékos és szórakoztató tanulás számtalan példáját tanulmányozhatjuk. A technikai feltételek már megvannak, csak rajtunk múlik, tudunk-e élni velük.

Kedves Olvasónk!

A könyvtári lapok – a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros*, a *Könyv és Nevelés*, a *Könyvtári Levelező/lap*, a *Tudományos és Műszaki Tájékoztató* és a *Könyvtári Figyelő* – tisztelettel arra kéri, hogy a kérdőív kitöltésével vegyen részt a folyóiratokról szóló felmérésben.

A vizsgálatunk célja annak jobb megismerése, hogy olvasóink mit várnak el a lapoktól a megváltozott körülmények között, mennyire ismerik a szaklapok egyedi profilját, mit gondolnak a tervezett változtatásokról, milyen elektronikus felületet használnának szívesen, milyen további tartalmakra lennének kíváncsiak stb.

A kérdőív általános és az egyes szaklapok használatára vonatkozó kérdéseket tartalmaz, megválaszolása kb. 15 percet vesz igénybe.

A kérdőív webhelye: https://docs.google.com/forms/d/1n00JX1uWE4P9M_SgjciMI6Jqm636SI0SVPQY2OIKWml/viewform

Segítségét a szerkesztőségek előre is köszönik!